

CAVALERUL
DE DUMINICĂ

ISBN 978-606-95435-5-9

OLGA DE PITRAY

CAVALERUL DE DUMINICĂ

TRADUCERE DIN LIMBA FRANCEZĂ
DE MANUEL VALERIU

PREȘANIA

PREFAȚĂ

ULTIMUL COPIL AL CELEBREI CONTESE de Ségur, Olga de Pitray, și-a depășit mama ca număr de opere literare publicate. Dacă în limba română avem traduse mai multe dintre lucrările mamei sale, nu același lucru se poate spune despre opera ficei. Este mai mult decât binevenită editarea cărții de față, probabil prima care apare în limba română. După cum se știe, așchia nu sare departe de trunchi sau, după vorba cronicarului, „din pom bun, roadă bună iasă.” Mutatis mutandis, putem spune că dintr-un autor bun a răsărit alt autor bun, cu literatură pentru copii și tineri.

Cavalerul de duminică se citește ușor și se înțelege cu sufletul deschis către valorile morale și spirituale, promovate cu căldură de autoare de-a lungul întregii cărți. Este limpede că Olga de Pitray s-a apropiat de creștinism și a pledat pentru el, este de ajuns să citim volumul de față. Pledoaria pentru înălțarea spiritului,

pentru iertare, recunoștință, îngăduință, filantropie, pentru descifrarea sensului vieții printr-o cheie creștină, apare la tot pasul. Parabolele neo-testamentare sunt parte integrantă a culturii autoarei, iar meritul ei este că le presară de-a lungul acțiunii într-un mod implicit, rămânând să le descopere cititorii acestei cărți vii, emoționante, înălțătoare și deosebit de actuale.

Asemenea cavalerului Roland din istoria și literatura franceză, omonimul său din roman se luptă și el, dar cu tarele timpului său, având ardoarea creștinului conștient de idealul sublim al credinței. Cavalerul de duminică este omul care sfințește locul, îndreaptă oamenii spre absolut și evită compromisurile meschine apărute inevitabil pe calea vieții omenești. Onoarea și recunoștința sunt constantele comportamentului său, idealul e dus până la jertfă. Nu acestea sunt oare bazele oricărei civilizații?

Cartea are un stil viu și vorbește sufletului, este de folos oamenilor de toate vârstele și din toate categoriile. Este cu neputință să nu vibrezi citind-o, să nu trăiești dramele și bucuriile personajelor, să nu fii pătruns de prefacerile petrecute în viețile unor fii risipitori și bogați puțin milostivi. În veacul hipermaterialist al egoismului atotstăpânitor, apelul la umanitate nu este deloc desuet, ci dimpotrivă, îndeamnă la desfacerea carapacei omului contemporan, plină de solzii indiferenței și reificării.

Autoarea visează frumos, definind un ideal ce l-ar dori poate convertit într-o țară: „o mare familie, unită în același entuziasm pentru binele obștesc și pentru patrie.” Dar pentru a-l transpune în realitate, ea spune că „în vremurile grele pe care le traversăm, este nevoie de lucrători curajoși și creștini profunzi.”

Pasaje demne de reținut întâlnim deseori, creionul este indispensabil pentru a le sublinia și a le marca astfel importanța, urmând să revenim la ele și să cugetăm pe îndelete, cu scopul de a opera și în ființa noastră cea metanoia ce deschide calea spre absolut.

MANUEL VALERIU

CAPITOLUL 1

„BLANC-D'ASPERGE”

— BLANC-D'ASPERGE, IAR MI-AI ȘTERPELIT pensula!

— O, maestre, fără să vreau. Aveam de făcut un crochiu pentru domnul Roland, credeți-mă...

— Roland, Roland! Uite unde era țapul ispășitor! Ca și când un băiețaș de șase ani ar fi interesat de crochiuri!

— Da, maestre, el e interesat de așa ceva. Recunoaște toate animalele pe care le fac.

— Măi, să fie! E mai tare ca mine, atunci. Nu te mai văicări, nătărăule! Știu bine că ești pasionat de pictură, dar e o pasiune nefericită, fiindcă ar fi peste măsură dacă ai ajunge la vreun rezultat, cu toate strădaniile tale. Degeaba mă spetesc să-ți dau lecții, tot în zadar e... îți spun sincer că mă dau bătut, ca profesor.

— Și totuși, maestre, un mare artist ca dumneavoastră predă grozav de bine lecțiile.

— Un mare artist... repetă cu tristețe Yvon Rennièr.
Nu știi ce spui, săracul de tine. Un mare artist reușește
în ceea ce face, pe când eu...

Pictorul nu și-a terminat fraza, ci s-a cufundat într-o
visare tristă, atât de tare, încât paleta și pensula i-au
scăpat printre mâini fără ca el să-și dea seama. Ucenicul,
care-l privea cu simpatie, le-a prins din cădere, le-a
așezat lângă el și a ieșit încetișor, respectând durerea
tăcută ce se întipărise pe chipul obosit al maestrului
său.

Apusul soarelui lumina cu sublime licăriri atelierul
unde Rennièr visa astfel. Deși înveselită de acest oas-
pete trimis de Dumnezeu, camera mare descoperea o
sărăcie profundă. Locurile goale de pe pereți arătau
că bibelourile rare și panopliile de arme valoroase
dispăruseră pentru a fi convertite în bani obișnuiți,
ca să acopere cheltuielile familiei. În ciuda curățeniei
meticuloase a micii locuințe a artistului, se simțea cu
tristețe că această familie nu era fericită; tânăra femeie
era într-un continuu du-te-vino, activă și alertă, dar
surâsul nu era prezent pe buzele ei palide, nici măcar
atunci când privirea i se îndrepta spre pictor, mereu
visător, pe care-l observa prin ușa întredeschisă. Doar
cântecul vesel al unui copil însuflețea această locuință
tăcută. În pragul ușii, Roland, tachinat de Blanc-d'As-
perge, intonase o baladă din vremurile de odinioară, iar

tristețea cuvintelor contrasta cu veselia băiețașului care le recita fără grijă, ca pe un cântec.

— Cântă, bietul de el! spuse Rennièrè, întorcând capul spre băiat. Nici nu se gândește la ce înseamnă viața și mai ales la ce-l așteaptă.

— Ce tot spui, prietene? întrebă cu tandrețe tânăra doamnă, apropiindu-se de pictorul blazat.

— Eu spun, Anne, că dacă Roland va deveni un artist ca mine, existența sa va fi un lung calvar. Mai spun că, în vremurile deplorabile pe care le trăim, este periculos să fii modest, sincer și adevărat. Și că natura, interpretată cu larghețe, reprezentată așa cum este ea, e nebăgată în seamă de publicul modern. În sfârșit, mai zic și că, în ciuda entuziasmului meu înflăcărat care mă roade și care se reflectă în operele mele, eu sunt un oarecare, voi rămâne sărac și voi muri fără să știu ce se va întâmpla cu tine și cu fiul nostru...

— Destul, dragule! Îmi faci rău prin aceste gânduri amare. Ai încredere în Dumnezeu! Fii conștient de geniul tău! Da, geniul tău... Degeaba dai din cap, trebuie să ai conștiința a ceea ce ești. Vei ieși învingător din aceste încercări; numele tău va fi încununat de glorie și publicul te va preamări...

— Da, așa cum îl preamărea pe Tasso, al cărui car triumfal era un car funebru, observă pictorul cu durere. Scuză-mă, draga mea Anne, adăugă el cu duioșie,

văzând ochii înlăcrimați ai soției sale, greșesc prin a te întrista cu aceste gânduri sumbre... greșesc și prin a nu mă supune încercărilor prin care trecem împreună, în timp ce Dumnezeu mi-a îngăduit să te-n-tâlnesc în drumul meu, pentru a-mi fi alături. Nobilă femeie! Aveam nevoie de o inimă curată ca a ta, ca să nu fiu copleșit de durere... Gândește-te puțin! Să fiu necunoscut la treizeci și cinci de ani, eu, Rennièr, cel căruia maestrul său îi prevestea un viitor atât de frumos și pe care-l numeau cel mai strălucit elev al lor... Și iată-mă aici, singuratic, sărac, suferind pentru necazul care apasă asupra dragei mele soții și a copilului meu iubit... Scumpul meu Roland! Nu degeaba el poartă numele sonor pe care i l-a dat capriciul meu¹! Așa cât e de mic, arată a avea o minte a cuiva de altă vârstă și îmi pare a avea drept naș pe vestitul Paladin pe care-l admiră deja tot atât ca și mine, atunci când îi povestesc legenda eroică². Ai remarcat cu câtă istețime copilărească îl consolează și îl încurajează pe acest nefericit Blanc-d'Asperge?

— Desigur, prietene, și sunt adesea înduioșată când îl aud vorbind ciudatului tău elev.

¹ Roland, denumit și Conte Roland, a fost o căpetenie militară francă din timpul lui Carol cel Mare devenit una din principalele figuri ale ciclului literar „Matière de France” (Ciclul carolingian).

² Legenda spune că Roland era neînfricat și avea o sabie binecuvântată ce nu se putea rupe. Viața sa a devenit povestea nobilului creștin ucis în luptă cu musulmanii pentru eliberarea teritoriilor ocupate de aceștia.

— L-ai numit *ciudat*, ești îngăduitoare să-l numești doar așa. Spune-i mai degrabă *grotesc*. Entuziasmul lui pentru lucrările mele mă face să mă îndoiesc de mine însumi, atunci când îmi spun că numai el le admiră. Iată, acest apus de soare pe care l-am terminat acum câteva săptămâni, n-am avut curajul să-l privesc din nou, după ce acest neghiob mi-a strigat ceva greu de înțeles: „Maestre, acestui tablou îi lipsește ceva...” Ce anume, nu a știut să-mi spună. Asta m-a agasat așa de tare încât era cât pe-aici să-mi repugne tabloul. Totuși e un tablou reușit...

— Într-adevăr, e un tablou foarte frumos... dar ce trist și întunecat este...

— O, păi eu nu pictez lucruri vesele. Salvator Rosa nu picta nunțile sătești.

— Mamă, mi-e foame! strigă Roland, apărând dintr-odată pe pragul ușii, inocent și frumos ca un heruvim al lui Rafael.

— Ce natural este! observă Rennièr, care se îndreptă spre el, îl luă în brațe și se apucă să-l sărute.

— Hai să ne așezăm la masă, domnilor, zise cu veselie tânăra femeie. Cina e gata, iar Roland are stomacul atât de precis, încât ar face de rușine chiar și un cronometru.

— Hei, Blanc-d'Asperge, vino să mâncăm! strigă copilul, aplecându-și capul brunet spre grădină, acolo unde se afla învățăcelul deșelat al lui Rennièr.

Pictorul schimbă o privire emoționată cu soția sa, în timp ce ucenicul său sosea cu pași mari și ocupa locul favorit lângă singurul său admirator, ce purta o jachetă și pantaloni scurți.

Cu unsprezece ani înainte de începutul acestei întâmplări, Yvon Rennièr se căsătorise cu o tânără orfană, ce avea ca moștenire doar un chip încântător, o inimă de aur, o educație desăvârșită și virtuțile puternice și sensibile ale unei creștine adevărate. El însuși sărac, pictorul, distins în trecut cu Marele Premiu al Romei, spera în viitorul său și nu se îndoia că succesul i-ar permite să-și întrețină familia. Din păcate, trei copii le-au murit de mici, ceea ce i-a mâhnit pe părinți și a întunecat interiorul casei în care strâmtorarea și-a făcut locaș. Nașterea lui Roland le adusese doar o bucurie temătoare, căci se tot gândeau cu oarecare neliniște dacă va trăi. Energia copilului le risipise temerile, încet-încet, dar strâmtorarea persista și le trebuia străduință multă ca să se poată descurca cu traiul. Anne lucra pe ascuns, iar tapiseriile sale, trudite cu minuțiozitate, erau într-adevăr necesare pentru a ajuta biata familie. Ziua în care Rennièr a descoperit această „afacere” a fost pentru el o zi plăcută, dar și crudă în același timp. Orgoliul său era nemulțumit de ideea că era incapabil să asigure necesarul familiei sale, iar recunoștința sa

pentru credincioșia vitejească a celei care era îngerul său păzitor se adăuga mândriei de a-i vedea atâtea virtuți.

Stabiliți mai întâi într-un apartament drăguț din strada Amsterdam, artistul și familia sa trebuiseră să se mute într-o căsuță de la periferie. Anne aprecia avantajele de acolo, aerul curat și liniștea necesară; dar Rennièr spunea cu amărăciune că era un pas înapoi și se întreba cu multă teamă ce avea să le aducă viitorul.

Silit să rămână pe ultimele baricade, bietul artist se dedicase diverselor lucrări și nu se putea ocupa de tablourile sale serioase decât așa, din când în când. Într-una din drumețiile sale, fiind în căutarea unor panorame pitorești, l-a întâlnit pe excentricul Blanc-d'Asperge. Numele real al acestui pictor fără talent era Grégoire Virdon. Aspectul său costeliv, figura sa de un alb-gălbui i-au adus această poreclă dată de către artist, atunci când, remarcând perseverența cu care acest băiat necunoscut contempla pe deasupra umărului desenul pe care-l termina, l-a interpellat cu veselie, dându-i această poreclă, care i-a și rămas³. Căci Blanc-d'Asperge, urmărindu-l și descoperindu-i locuința, a venit atât de des să-i admire opera la care lucra, încât pictorul, prietenos ca toți oamenii buni la inimă, l-a invitat să vină oricând pofteste, iar băiatul n-a așteptat să i se spună de două ori. Odată intrat, a fost descusut despre

³ S-ar traduce ca „Alb-ca-sparanghelul.”

situația lui, iar povestea ce le-a spus-o i-a înduioșat pe Rennièrè și pe soția acestuia. Bătut de niște părinți brutali și nepăsători, săracul Blanc-d'Asperge fusese crescut doar Dumnezeu știe cum și nu prea avea idee ce înseamnă școala. Pentru moment, era ucenic la un zugrav, dar nu i se potrivea acest lucru, până ce l-a zărit pe Rennièrè pictând. Atunci, imaginația sa a prins aripi. „Anch'io sono pittore!”⁴ ar fi spus el, dacă ar fi știut de această expresie. Pe scurt, entuziasmul ucenicului l-a mișcat pe artist și acesta, după ce s-a informat asupra lui, a consimțit să îl ia la el ca elev.

Doar că respectivul personaj era, din păcate, încă o gură de hrănit. Ucenicul era simplu în ultimul hal: creierul său modest era incapabil de altceva decât de a admira, dar imitația adevărată, lucrul serios, îi era cu neputință. Însă când Rennièrè a înțeles asta, era prea târziu. Ultimul stăpân al lui Blanc-d'Asperge, dezamăgit de plecarea lui, nu a dorit să îl ia înapoi. Părinții s-au mâniat pe pictorul care le punea fiul în încurcătură, după ce-l făcuse să piardă o poziție bună, și iată de ce îl găsim pe ucenic la familia Rennièrè și ocrotit de Roland, al cărui prieten apropiat devenise în curând.

⁴ „Și eu sunt pictor!” – frază atribuită lui Correggio, rostită când acesta admira unul dintre tablourile lui Rafael.

5	Prefață	
8	Capitolul 1	„Blanc-d’Asperge”
16	Capitolul 2	Rugăciunea de seară
26	Capitolul 3	Copii răsfățați
33	Capitolul 4	Pierdere și sărăcie
46	Capitolul 5	Viață turbulentă
52	Capitolul 6	Evenimentele se precipită
61	Capitolul 7	Salvatorul
68	Capitolul 8	Noul contabil
78	Capitolul 9	Cavalerul de duminică
88	Capitolul 10	Serviciul militar
95	Capitolul 11	Trăsături de eroism
102	Capitolul 12	Caporal
110	Capitolul 13	Portretul – Reabilitarea
117	Capitolul 14	Antipatie
124	Capitolul 15	Mama
131	Capitolul 16	Două tablouri
139	Capitolul 17	În timpul somnului
146	Capitolul 18	Descoperire și prefacere
155	Capitolul 19	Omul bun la toate
163	Capitolul 20	Testamentul lui Urbain
169	Capitolul 21	Fericita surpriză

Olga de Pitray

Le Chevalier du dimanche

Traducător/ Manuel Valeriu

Redactor/ Nina Bercan

Lector/ Aniela Târnăucă

Corector/ Cosmin Istodor

Ilustrație copertă/ Cristina Răileanu

Layout/ Andreea Mihaiu

Dtp/ Mihăiță Stroe

Editura Predania/ București

prietenii-predania.ro

Distribuție/ Supergraph

0728 303 566